

ANALISIS PENALTI TERHADAP KESALAHAN-KESALAHAN MATRIMONI DI MAHKAMAH SYARIAH SELANGOR

SHADLI BIN SABARUDIN

TESIS DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT UNTUK MEMPEROLEH
IJAZAH DOKTOR FALSAFAH (SYARIAH)

FAKULTI SAINS KEMANUSIAAN
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2017

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan menganalisis penalti terhadap kesalahan-kesalahan matrimoni di Mahkamah Syariah Selangor. Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 2003 memperuntukkan kesalahan-kesalahan matrimoni kategori kesalahan tak boleh tangkap yang merupakan kesalahan jenayah (jenayah mal) di bawah Seksyen 35-40, Seksyen 124-130 dan Seksyen 132. Apabila seseorang telah melakukan sesuatu kesalahan di bawah peruntukan enakmen tersebut, maka dia boleh dituduh dan didakwa melakukan kesalahan itu dengan menjatuhkan hukuman penalti. Permasalahan kajian ialah tiada panduan bertulis bagi proses menentukan penalti terhadap kesalahan-kesalahan matrimoni. Objektif kajian ialah pertama, mengenal pasti penalti dalam bab munakahat menurut pandangan mazhab fiqh. Kedua, menganalisis peruntukan kesalahan-kesalahan matrimoni dalam enakmen. Ketiga, menganalisis proses menentukan penalti. Bagi tujuan pengumpulan data, pengkaji telah menggunakan kaedah kajian kualitatif iaitu kaedah analisis dokumen dan temu bual semi berstruktur. Dapatan kajian menunjukkan bahawa terdapat penalti menurut pandangan mazhab fiqh dalam bab munakahat seperti zihar dan *ila'*. Selain itu, kesalahan-kesalahan matrimoni yang diperuntukkan dalam enakmen terdiri daripada kesalahan jenayah mal yang tak boleh ditangkap tanpa waran. Seterusnya, terdapat aspek-aspek pertimbangan sebelum menentukan penalti seperti latar belakang tertuduh, bilangan kesalahan dan rayuan tertuduh. Kesimpulan kajian mendapati terdapat perbezaan jumlah penalti antara tertuduh dengan tertuduh yang lain dalam kesalahan yang sama walaupun hakim menjatuhkan hukuman penalti berdasarkan aspek-aspek tersebut. Kajian ini memberi implikasi terhadap pembentukan formula dengan penambahbaikan dan pengemaskinian seksyen dalam enakmen serta perluasan peruntukan penalti.

ANALYSIS OF THE PENALTIES FOR MATRIMONIAL OFFENCES IN SELANGOR SYARIAH COURT

ABSTRACT

This study aimed to analyse penalties on matrimonial offences in Selangor Syariah Court. The Selangor Islamic Family Law Enactment 2003 provides for the offence of the non-seizeable offence category which is a criminal offence (civil criminal) under Section 35-40, Section 124-130 and Section 132. When a person has committed an offence under the provisions of the enactment, he or she may be found guilty and convicted with the offence by imposing penalties. The problem statement of the study is that there is no codified law for the process of determining penalties for matrimonial offences. The objective of the study is to identify the penalties in respect of matrimonial offences in accordance with the view of the jurists, to analyse the provisions relating to offences in the enactment and to analyse the process of determining quantum of penalties. For the purpose of collecting and analysing data, this research has adopted qualitative research methodology comprising of document analysis and semi-structured interviews. The findings of the study are there were penalties in the opinion of the jurists such as *zihar* and *ila'*. Next, matrimonial offences provided in the enactment constitute a non-seizeable criminal offence whereby an arrest could be made without a warrant. Lastly, there are aspects of consideration before determining penalties such as the background of the accused, repeated offences and mitigation made by the accused. The conclusion of the study showed there was a difference in the quantum of penalty between the accused of the same offence although judges imposed penalties based on the relevant grounds. This study will contribute for improvement formula of the enactment and the extension of provision of the penalty.

KANDUNGAN

	Halaman
PERAKUAN	ii
PENGHARGAAN	iii
ABSTRAK	iv
ABSTRACT	v
KANDUNGAN	vi
SENARAI JADUAL	xi
JADUAL TRANSLITERASI	xii
SENARAI STATUT	xiii
NOMBOR & SENARAI KES	xiv
SENARAI SINGKATAN	xvii
BAB 1 PENGENALAN	
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Latar Belakang Kajian	4
1.3 Permasalahan Kajian	12
1.4 Persoalan Kajian	18
1.5 Objektif Kajian	19
1.6 Kepentingan Kajian	19
1.7 Skop Kajian	20

1.8	Metodologi Kajian	21
1.9	Sorotan Literatur	22
1.10	Kesimpulan	28

BAB 2 PENALTI MELIBATKAN ASPEK-ASPEK DALAM BAB MUNAKAHAT MENGIKUT PANDANGAN MAZHAB FIQH

2.1	Pendahuluan	30
2.2	Konsep Penalti Dalam Islam	31
2.3	Penalti Melibatkan Aspek-aspek Dalam Bab Munakahat Mengikut Pandangan Mazhab Fiqh	36
2.3.1	Li'an	36
2.3.2	Ila'	42
2.3.3	Zihar	49
2.3.4	Isteri Nusyuz	59
2.3.5	Suami Nusyuz	64
2.4	Kesimpulan	69

BAB 3 ANALISIS PERUNTUKAN UNDANG-UNDANG MENGENAI KESALAHAN-KESALAHAN MATRIMONI DALAM ENAKMEN UNDANG-UNDANG KELUARGA ISLAM SELANGOR (EUKIS) 2003

3.1	Pendahuluan	70
3.2	Kesalahan-kesalahan Matrmoni (Kesalahan Tak Boleh Tangkap) Dalam EUKIS 2003	72
3.2.1	Tanpa Waran Tangkap	75
3.2.2	Dengan Waran Tangkap	76
3.3	Peruntukan Undang-undang Mengenai Kesalahan-kesalahan Matrmoni Dalam EUKIS 2003	79
3.3.1	Tidak Hadir di Hadapan Pendaftar Dalam Masa yang Ditetapkan	79
3.3.2	Pelanggaran Terhadap Seksyen 32	82
3.3.3	Gangguan Terhadap Perkahwinan	83
3.3.4	Akuan atau Pernyataan Palsu untuk Mendapatkan Perkahwinan	84
3.3.5	Akad Nikah Perkahwinan yang Tidak Dibenarkan	87
3.3.6	Kesalahan-kesalahan Berhubungan dengan Akad Nikah Perkahwinan	88
3.3.7	Poligami Tanpa Kebenaran Mahkamah	93
3.3.8	Perceraian di Luar Mahkamah dan Tanpa Kebenaran Mahkamah	97
3.3.9	Tidak Membuat Laporan	101
3.3.10	Meninggal Langsung Isteri	102
3.3.11	Menganiaya Isteri atau Suami	104
3.3.12	Tidak Memberi Keadilan yang Sewajarnya kepada Isteri	105

3.3.13 Isteri Tidak Menurut Perintah	106
3.3.14 Persetubuhan Luar Nikah Antara Orang yang Berceraai	107
3.4 Statistik Kes Jenayah (Selesai) Tahun 2000-2013	109
3.5 Kesimpulan	113

BAB 4 ANALISIS PENALTI TERHADAP KESALAHAN-KESALAHAN MATRIMONI DI MAHKAMAH SYARIAH SELANGOR

4.1 Pendahuluan	116
4.2 Proses Pensabitan Sebelum Menentukan Penalti	117
4.2.1 Mengambil Keterangan (Nota Perbicaraan)	119
- Kertas Pertuduhan dan Fakta kes	120
4.2.1.1 Pembuktian Pihak Pendakwa dan <i>Qarinah</i>	129
4.2.1.2 Ikrar Pihak Tertuduh dan <i>Qarinah</i>	144
4.3 Proses Pertimbangan Dalam Menentukan Penalti	158
4.3.1 Latar Belakang Tertuduh (Pekerjaan/Gaji dan Tanggungan)	159
4.3.2 Bilangan Kesalahan	162
4.3.3 Kesalahan Berat/Ringan	165
4.3.4 Rayuan Tertuduh	172
4.3.5 Meneliti Kes Terdahulu	178
4.4 Kesimpulan	183

BAB 5 PENUTUP

5.1	Pendahuluan	184
5.2	Rumusan	185
5.2.1	Penalti Melibatkan Aspek-aspek Dalam Bab Munakahat Mengikut Pandangan Mazhab Fiqh	185
5.2.2	Peruntukan Undang-undang Mengenai Kesalahan-kesalahan Matrimoni Dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor (EUKIS) 2003	194
5.2.3	Penalti Terhadap Kesalahan-kesalahan Matrimoni di Mahkamah Syariah Selangor	198
5.3	Cadangan	209
5.3.1	Peruntukan Seksyen Penalti bagi Zihar dan <i>Ila'</i>	209
5.3.2	Penyelarasan Maksud Kesalahan Tak Boleh Tangkap Dalam Tafsiran ETJSS 2003 dengan Peruntukan Penalti EUKIS 2003	210
5.3.3	Penggabungan Antara Seksyen 16 (1) dan 19 (a) (b), EUKIS 2003	212
5.3.4	Perluasan Pemakaian Seksyen 35, EUKIS 2003	213
5.3.5	Penambahbaikan dan Pengemaskinian Seksyen 126, EUKIS 2003	214
5.3.6	Penyeragaman Peruntukan Penalti antara Seksyen 132 (1) dan 52 (5), EUKIS 2003	216
5.3.7	Penambahan serta Perluasan Peruntukan Penalti Sebagai Suatu Pembentukan Formula	218
5.4	Kesimpulan	230

RUJUKAN

232

SENARAI JADUAL

No. Jadual	Halaman
1.1 Statistik Kes Jenayah (Selesai) Tahun 2000-2013 Mahkamah Rendah Syariah Gombak Barat (MRSGB)	110
1.2 Statistik Kes Jenayah (Selesai) Tahun 2000-2013 Mahkamah Rendah Syariah Kuala Selangor (MRSKS)	111
1.3 Statistik Kes Jenayah (Selesai) Tahun 2000-2013 Mahkamah Rendah Syariah Shah Alam (MRSSA)	112
5.1 Bawah RM1,000.00-RM2,500.00 (dengan tanggungan)	221
5.2 Bawah RM1,000.00-RM2,500.00 (tanpa tanggungan)	221
5.3 RM2,501.00-ke atas (dengan tanggungan)	222
5.4 RM2,501.00-ke atas (tanpa tanggungan)	222
5.5 Tidak bekerja/Tiada pendapatan (dengan tanggungan)	223
5.6 Tidak bekerja/Tiada pendapatan (tanpa tanggungan)	223

JADUAL TRANSLITERASI

a. Huruf jawi dan rumi

Jawi	Rumi	Jawi	Rumi
ا	A/ʾ	د	D
ب	B	ط	T
ت	T	ظ	Z
ث	Th	ع	ʿ
ج	J	غ	Gh
ح	H	ف	F
خ	Kh	ق	Q
د	D	ك	K
ذ	Dh	ل	L
ر	R	م	M
ز	Z	ن	N
س	S	و	W
ش	Sy	ه	H
ص	S	ي	Y

b. Diftong

Diftong	Transliterasi
اُو	Aw
اَي	Ay
اُوو	Uww
اِي	Iy/i

SENARAI STATUT

Arahan Amalan No. 1 Tahun 2004

Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 2003

Enakmen Jenayah Syariah Selangor 1995

Enakmen Tatacara Jenayah Syariah Selangor 2003

Enakmen Tatacara Mal Syariah Selangor 2003

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 2003

Enakmen Keterangan Mahkamah Syariah Selangor 2003

Enakmen Keterangan Mahkamah Syariah Selangor 1996

Enakmen Kanun Prosedur Jenayah Syariah Selangor 1991

Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 (Pindaan) 1984

Perlembagaan Persekutuan Malaysia

NOMBOR & SENARAI KES

10008-166-0012-2012, 10008-147-0013-2012.MRSGB.

Pendakwa Syarie lwn. Abas bin K.K. Abu Bakar & Norajura binti Mustapha.

10008-166-0011-2012, 10008-147-0012-2012.MRSGB.

Pendakwa Syarie lwn. Asril bin Djoharnis & Wahida binti Abdul Wahib.

10008-165-0133-2012. MRSGB.

Pendakwa Syarie lwn. Noor Liyana binti Ghazali.

10008-161-0028-2011. MRSGB.

Pendakwa Syarie lwn. Mohd. Zalani bin Yahya.

2362-46-44-2000. MRSGB.

Pendakwa Syarie lwn. Malaidatul Azam bin Othman.

2363-46-51-2001. MRSGB.

Pendakwa Syarie lwn. Mohd. Nor bin Tugiman.

10010-165-0005-2011. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Laily Norain binti Mohamad.

10010-165-0024-2012. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Misgustina binti Kasim.

10010-165-0028-2012. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Siti Aminah binti Sakio.

10010-166-0026-2011. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Md Zamzuri bin Abdul Kadir.

10010-166-0024-2011. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Abdul Aziz bin Majid.

10010-166-0043-2011. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Kamal bin Yahya.

10010-166-0106-2012. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Jaafar bin Aman Shah.

10010-166-0108-2012. MRSKS.

Pendakwa Syarie lwn. Suhaimi bin Ramlan.

10002-166-0191-2013. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Abdul Jamal bin Otoh Halus.

10002-166-0073-2013. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Mohd. Nizam bin Yeop Dahari.

10002-149-128-2012. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Mohd. Redzwan Helmi bin Amir.

10002-166-0124-2012. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Kamarulzaman bin Md. Kasim.

10002-166-0087-2009. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Ismail bin Awang.

10002-167-0001-2013. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Mohd. Rosni bin Ab. Rashid.

10002-149-0394-2006. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Mohd. Faridul Anuar bin Ahmad.

10002-167-0096-2013. MRSSA.

Pendakwa Syarie lwn. Othman bin Mohd. Said.

10008-166-4-2002. MRSGB.

Abu Baker bin Ahmad lwn. Pendakwa Syarie.

10008-166-20-2003. MRSGB.

Paimin bin Kasimon lwn. Pendakwa Syarie.

10010-166-0001-2008. MRSKS.

Mohd. Daud bin Tarihep lwn. Pendakwa Syarie.

10010-166-0026-2012. MRSKS.

Suhairi bin Supian lwn. Pendakwa Syarie

SENARAI SINGKATAN

MRSGB	Mahkamah Rendah Syariah Gombak Barat
MRSKS	Mahkamah Rendah Syariah Kuala Selangor
MRSSA	Mahkamah Rendah Syariah Shah Alam
EUKIS 2003	Enakmen Undang-undang Keluarga Islam 2003
EUKIS 1984	Enakmen Undang-undang Keluarga Islam 1984
EJSS 1995	Enakmen Jenayah Syariah Selangor 1995
ETJSS 2003	Enakmen Tatacara Jenayah Syariah Selangor 2003
ETMMSS 2003	Enakmen Tatacara Mal Mahkamah Syariah Selangor 2003
EKMSS 2003	Enakmen Keterangan Mahkamah Syariah Selangor 2003
EKMSS 1996	Enakmen Keterangan Mahkamah Syariah Selangor 1996
OKT	Orang Kena Tuduh
YA	Yang Arif
YAA	Yang Amat Arif
lwn.	lawan
Ibid.	Ibidem (tempat yang sama)
Op. cit.	Opera citato (rujukan berselang)
Jil.	Jilid
h.	halaman/muka surat
t.t	tanpa tahun
H.	Hijrah
M.	Masihi
et al	et alia
ed.	editor
Juz.	Juzuk
Jum.	Jumlah
Terj.	Terjemahan
pnyt.	Penyunting

Prof.	Profesor
SWT	Subhanahu Wa Ta'ala
SAW	Sallallahu 'Alaihi Wasallam
MLJ	Malayan Law Journal
IKIM	Institut Kefahaman Islam Malaysia
DBP	Dewan Bahasa dan Pustaka
PRPM	Pusat Rujukan Persuratan Melayu

BAB 1

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

Mahkamah Syariah di negara ini telah melalui beberapa fasa perubahan yang positif sama ada dari segi struktur pentadbiran mahupun peruntukan-peruntukan undang-undang yang lebih kemas dengan tergubalnya beberapa akta dan enakmen baru.¹ Semua

¹ Zaini Nasohah. (2001). Pentadbiran Undang-undang Islam di Malaysia: Satu Tinjauan Ringkas. Dalam Mazlan Ibrahim (pnyt). *Kajian Ilmu-ilmu Islam*. Bangi: Fakulti Pengajian Islam. h. 191.

langkah tersebut tentunya bertujuan menambah keberkesanan Mahkamah Syariah walaupun banyak halangannya.²

Namun begitu, Mahkamah Syariah di Malaysia masih tidak terlepas daripada kritikan daripada pelbagai pihak. Isu-isu yang dibangkitkan sering kali menjadi perhatian umum. Masyarakat menganggap Mahkamah Syariah sebagai mahkamah yang tidak mampu menyelesaikan masalah masyarakat dalam mengendalikan kes-kes kekeluargaan yang melibatkan kesalahan-kesalahan matrimoni. Situasi tersebut sekaligus memberi gambaran kurang menyenangkan terhadap kewibawaan Mahkamah Syariah keseluruhannya, walaupun mungkin dakwaan-dakwaan yang diutarakan itu tidak benar.³

² Sheikh Ghazali Abd. Rahman. (2001). Perkembangan Terkini Mahkamah Syariah di Malaysia. Dalam Abdul Monir Yaacob (pnyt). *Institusi Kehakiman Islam*. Kuala Lumpur: IKIM. h. 39.

Antara perkara bagi memperkasa dan memastikan keluhuran Mahkamah Syariah dalam mengendalikan kes membabitkan agama Islam ialah pendakwaan syariah perlu berasingan dengan penguatkuasaan syariah. Dalam kenyataan akhbar oleh Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Seri Jamil Khir Baharom berkata, sebelum ini bidang berkenaan berada bersama penguatkuasaan syariah dengan ketelusannya dibincang serta dipertikai. Pengasingan ini beliau berharap agar penguatkuasa syariah yang bertanggungjawab membuat tangkapan mengikut prosedur sebaik mungkin terutama melakukannya mengikut adab dan lengkap bagi mengelak kelompongan. Begitu juga pendakwaan syariah yang berada di bawah Jabatan Agama Islam Negeri (JAIN) dinaiktaraf daripada bahagian kepada jabatan bagi memastikan ketelusan dalam pelaksanaannya. Lihat Jamil Khir Baharom. Naik taraf bahagian syariah ke jabatan. *Harian Metro*. 21 Oktober 2015. h. 38.

³ Zaleha Kamaruddin. (2001). Wanita dan Kelewatan Kes di Mahkamah Syariah: Antara Persepsi dan Realiti. Dalam Raihanah Abdullah (pnyt). *Wanita dan Perundangan Islam*. Kuala Lumpur: Ilmiah Publishers; Raihanah Hj. Abdullah & Sharifah Zahrah Syed Mohammad. (1998). Undang-undang Kekeluargaan Islam di Mahkamah Syariah: Satu Kajian dari Perspektif Masyarakat. Dalam Ahmad Hidayat Buang (pnyt). *Undang-undang Islam di Mahkamah-mahkamah Syariah di Malaysia*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.

Banyak isu kesalahan⁴ matrimoni⁵ dalam peruntukan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 2003 (EUKIS 2003) seperti poligami tanpa kebenaran mahkamah,⁶ perceraian di luar mahkamah dan tanpa kebenaran mahkamah,⁷ menganiaya isteri atau suami,⁸ kesalahan-kesalahan berhubungan dengan akad nikah perkahwinan,⁹ kesalahan akibat *darar syarie*¹⁰ dan sebagainya. Semua bentuk kesalahan matrimoni tersebut merupakan kesalahan jenayah mal/matrimoni kategori kesalahan tak boleh tangkap kerana tertuduh disaman terlebih dahulu jika wujud kes (*prima facie*) oleh pihak pendakwa. Oleh yang demikian, sudah menjadi tugas hakim untuk menjatuhkan hukuman ke atas tertuduh tersebut yang melakukan kesalahan itu berdasarkan kepada peruntukan undang-undang Islam.¹¹

- ⁴ Seksyen 2, Bahagian I (Permulaan), Enakmen Kanun Prosedur Jenayah Syariah Selangor 1991, tafsiran bagi kesalahan ertinya sesuatu kesalahan di bawah mana-mana undang-undang bertulis mengenai agama Islam; Seksyen 2, Akta Tatacara Jenayah Syariah (Wilayah Persekutuan) 1997; Seksyen 2, Enakmen Tatacara Jenayah Syariah Selangor (ETJSS) 2003 mentafsirkan kesalahan sebagai apa-apa perbuatan atau peninggalan yang dijadikan boleh dihukum oleh mana-mana undang-undang bertulis yang menetapkan kesalahan-kesalahan terhadap rukun-rukun agama Islam dan yang atasnya mahkamah mempunyai bidang kuasa.
- ⁵ Perkataan matrimoni bermaksud perkahwinan berlawanan dengan perceraian. Apabila disebut kesalahan-kesalahan matrimoni bermaksud kesalahan-kesalahan dalam perkahwinan seperti akad nikah tanpa kebenaran mahkamah, poligami tanpa kebenaran mahkamah, menganiaya isteri atau suami dan sebagainya. Lihat *The New Oxford Thesaurus of English*. (2000). Oxford University Press. New York: United States. *Kamus Undang-undang*. (1995). Shah Alam: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- ⁶ Seksyen 124, Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor (EUKIS) 2003.
- ⁷ Seksyen 125, EUKIS 2003.
- ⁸ Seksyen 128, EUKIS 2003.
- ⁹ Seksyen 35-40, EUKIS 2003.
- ¹⁰ Seksyen 2, Bahagian I (Permulaan), EUKIS 2003, menafsirkan *darar syarie* ertinya bahaya yang menyentuh siteri mengenai agama, nyawa, tubuh badaan, akal fikiran, maruah atau harta benda mengikut kebiasaan yang diakui oleh hukum syarak. Dalam hal ini para fuqaha' Mazhab Syafie berpendapat bahawa apabila suami melakukan darar terhadap isteri dan isteri telah membuat pengaduan kepada hakim, maka hakim hendaklah mengeluarkan tegahan terhadap suami daripada terus melakukan *darar*. Jika suami terus mengulangi tindakan tersebut dan isteri telah membuat aduan kepada hakim, maka hakim boleh menjatuhkan hukuman takzir (menghina mahkamah) kepada suami.
- ¹¹ Norizan binti Othman. (2008). *Kes Perceraian Secara Fasakh kerana Darar di Mahkamah Syariah Melaka dari Tahun 1995-2000*. Disertasi Sarjana, Jabatan Syariah dan Undang-undang, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya; Yusida binti Yusof. (2008). *Perceraian di Luar Mahkamah: Kajian di Mahkamah Syariah Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur*. Disertasi Sarjana, Jabatan Syariah dan Undang-undang, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya; Mazlan bin Abd. Manan. (2010).

Dalam konteks penalti di Mahkamah Syariah khususnya, ia sudah semestinya terpakai pengkomitannya ke atas kesalahan jenayah sama ada jenayah mal/matrimoni¹² ataupun jenayah syariah kerana kedua-duanya mengandungi hukuman yang telah termaktub dalam undang-undang keluarga Islam yang berbentuk denda atau penjara atau kedua-duanya sekali. Justeru, kajian ini memfokuskan kepada analisis penalti terhadap kesalahan-kesalahan matrimoni di Mahkamah Syariah Selangor. Pada pengamatan pengkaji, bentuk penalti yang diperuntukan dalam EUKIS 2003 adalah denda tidak melebihi RM1,000.00 atau penjara tidak lebih enam bulan atau kedua-duanya sekali. Hasil semakan fail-fail kes, pengkomitan penalti ditentukan setelah mahkamah meneliti dan memperhalusi aspek-aspek yang boleh dijadikan asas pertimbangan antaranya ialah latar belakang tertuduh, kesalahan berat atau ringan, rayuan tertuduh dan sebagainya.

1.2 Latar Belakang Kajian

Perbincangan tentang kesalahan-kesalahan yang diperuntukkan dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam ini tidak boleh ditafsirkan sebagai satu beban atau

Kesalahan-kesalahan Matrimoni dalam Kes Perceraian di Luar Mahkamah dan Tanpa Kebenaran Mahkamah: Kajian di Mahkamah Syariah Negeri Selangor. Disertasi Sarjana, Jabatan Syariah dan Undang-undang, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya; Hasniah binti Hassan. (2005). *Keberkesanan Enakmen Keluarga Islam Negeri Kedah (1979) dalam Menangani Masalah Perceraian di Kalangan Orang-orang Islam Negeri Kedah.* Disertasi Sarjana, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia; Maisarah binti Hassan. (2005). *Krisis Rumahtangga di Malaysia: Peranan Hakam dan Jawatankuasa Pendamai dalam Menanganinya.* Disertasi Sarjana, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia; Norsuhaila binti Musa. (2001). *Pembubaran Perkahwinan dengan Perintah Mahkamah: Satu Kajian Mengenai Kuasa Hakim Menurut Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Pahang 1987 dan Hukum Syarak.* Disertasi Sarjana, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.

¹² Lihat Seksyen 35-40, 124-130, 132, EUKIS 2003.

perkara yang menyusahkan masyarakat dengan sebab pengkomitan pelbagai denda ke atas pelaku-pelaku kesalahan tersebut. Malah ia bertujuan untuk mendidik masyarakat agar menjadi warganegara yang bertakwa dan berakhlak mulia. Peruntukan mengenai pelbagai jenis kesalahan di bawah enakmen ini digubal adalah untuk menyekat pelaku-pelaku kesalahan daripada terus bertindak tanpa menghiraukan denda atau ancaman yang diperuntukkan oleh undang-undang. Semua peruntukan berkaitan dengan kesalahan-kesalahan matrimoni ini dibuat adalah untuk mengemaskini pentadbiran sistem perundangan bagi memastikan sesuatu hak dan tanggungjawab dapat ditunaikan dan dilaksanakan dengan baik demi menjaga masalah masyarakat Islam.

Dalam Islam, hukuman (atau penalti - istilah dalam Undang-undang Keluarga Islam) dipanggil sebagai *'uqubat* (عقوبات) iaitu suatu pembalasan yang dijadikan oleh

Allah SWT bagi mereka yang melakukan perkara yang dilarang oleh Allah SWT dan meninggalkan apa yang disuruh-Nya. Penggunaan perkataan *'uqubat* dan *'iqab* (عقاب) mengikut sesetengah fuqaha Islam adalah berbeza. *'Uqubat* dikatakan sebagai hukuman yang khas dikenakan oleh Allah SWT ke atas penjenayah-penjenayah di dunia ini. Manakala *'iqab* ialah hukuman Allah SWT di akhirat nanti.¹³ Hukuman dalam Islam merupakan halangan-halangan kepada penjenayah sebelum melakukan jenayah dan pencegahan selepas ia dilakukan. Ini bererti dengan mengetahui hukuman yang telah ditetapkan oleh Allah SWT tentang betapa seksa azab hukuman yang akan dikenakan ke

¹³ Ahmad Fathi al-Bahansi. (1983). *Al-Siyasah al-Jina'i fi al-Syar'iyah al-Islam*. Beirut: Dar al-Syuruq, h. 270.

atas penjenayah, diharapkan penjenayah tidak akan cuba mendekati perbuatan tersebut. Jika dia telah terlanjur melakukannya, diharapkan dia tidak akan mengulanginya lagi.¹⁴

Dalam perundangan Islam, sudah termaktub hukuman yang dikenali dengan kafarah sebagai suatu penalti dalam al-Quran dan al-Sunnah yang menjadi panduan kepada kita baik melaksanakan kafarah tersebut akibat pelanggaran mahupun mengaplikasikannya dalam sistem perundangan moden. Contohnya, menurut Imam Malik dan Imam Syafie apabila seseorang isteri yang dili'an oleh suaminya enggan atau tidak mahu membalas li'an suaminya, maka pihak hakim hendaklah menjatuhkan hukuman had zina iaitu rejam sampai mati. Tetapi Imam Hanafi berpendapat bahawa

isteri yang enggan membalas li'an suaminya tidak boleh dihukum had zina tetapi mestilah dipenjarakan dahulu sehingga dia mahu mengucap li'an atau mengaku berzina.

Jika isteri itu mengakui tuduhan suaminya, maka had zina akan dikenakan ke atas isteri tersebut disebabkan oleh pengakuannya itu, bukan kerana keengganannya untuk meli'an. Walau bagaimanapun, bagi Imam Malik dan Imam Syafie tetap berpendapat bahawa isteri yang tidak mahu membalas li'an suaminya, hendaklah dijatuhkan hukuman had iaitu rejam sampai mati.¹⁵

¹⁴ Kamaluddin Mohammad 'Abd. al-Wahid al-Siwasiy Ibnu al-Humam. (1316 H). *Syarh Fath al-Qadir*. Jil. 4. Kaherah: Matba'ah al-Kubra al-Amiriyah. h. 112.

¹⁵ Abu Bakr Muhammad Al-Husaini al-Husni al-Dimasyqi al-Syafie. (1416 H/1995 M). *Kifayat al-Akhyar fi Halli Ghayat al-Ikhtisar*. Jil. 2. Dimasyqi: Dar al-Khair li al-Tiba'ah wa al-Nasyr wa al-Tauzi'. h. 419-423; Abu Hasan Ali Muhammad Habib al-Mawardi. (1994). *Al-Hawi Al-Kabir*. Jil. 14. Beirut: Dar Al-Fikr. h. 3-186; Mustafa Al-Khin, Mustafa Al-Bugha dan 'Ali al-Syarbaji. (1413 H/1992 M). *Al-Fiqh al-Manhaji*. Jil. 4. Dimasyqi: Dar al-Qalam. h. 150-156.

Selain li'an, *ila'* juga mengandungi kafarah yang mesti dilaksanakan sama seperti kafarah sumpah (*yamin*) apabila orang yang bersumpah melanggar sumpahnya. Kafarah *ila'* juga dinamakan sebagai kafarah *sughra* bermaksud kafarah kecil kerana ia lebih ringan berbanding dengan kafarah zihar. Jika suami menyetubuhi isteri yang di *ila'*, maka dia telah melanggar sumpahnya dan wajib ke atasnya menunaikan kafarah dengan memberi makan sepuluh orang miskin daripada jenis makanan yang biasa diberikan kepada keluarga atau memberi pakaian untuk mereka atau memerdekakan seorang hamba. Jika tidak dapat menunaikan denda tersebut, maka hendaklah berpuasa selama tiga hari. Semua denda yang dinyatakan adalah sebagai penebus sumpah apabila seseorang itu bersumpah.¹⁶

Selain li'an dan *ila'*, perbuatan zihar juga menimbulkan mudarat yang besar dalam perkahwinan kerana melibatkan dua pihak penting iaitu isteri dan wanita mahram dengan suaminya. Oleh sebab itu, seorang suami wajib menunaikan kafarah yang berat (kafarah *kubra*) untuk membatalkan hukum zihar. Kafarah ke atas suami yang menziharkan isterinya mestilah mengikut urutan bermula dengan memerdekakan seorang hamba. Jika dia tidak dapat memerdekakan hamba, maka hendaklah dia berpuasa dua bulan berturut-turut. Akhirnya jika dia tidak sanggup berpuasa, dia hendaklah memberi makan 60 orang miskin atau fakir.¹⁷

¹⁶ Imam al-Jalil 'Imad al-Din Abi al-Fida' Ismail bin Umar bin Kathir al-Qurashiy al-Dimasyqi. (2004 M/1424 H). *Tafsir Ibnu Kathir*. Jil. 2. Al-Riyadh: Dar al-Salam. h. 947-950.

¹⁷ Abi Yahya Muhammad Sumadah al-Tujibi al-Tabari. (1995 M/1415 H). *Mukhtasar Tafsir al-Tabari*. Beirut: Dar al-Fajr al-Islami. h. 542.

Selain dari li'an, zihar dan *ila'*, terdapat juga aspek-aspek lain dalam fiqh munakahat yang telah ditentukan kafarah atau penalti oleh Islam seperti isteri nusyuz dan suami nusyuz. Penalti ke atas aspek-aspek tersebut adalah hukuman ke atas kesalahan yang tidak bersangkutan dengan jenayah kerana tidak melibatkan denda seperti wang atau penjara, sebat dan sebagainya. Sebaliknya, hanya dikenakan “denda” sebagai kafarah untuk menebus kesalahan berhubung dengan hal ehwal matrimoni (semasa perkahwinan) yang telah ditentukan dalam Islam.¹⁸

Dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 2003 (EUKIS 2003), terdapat perbezaan peruntukan penalti antara seksyen-seksyen di bawah enakmen tersebut. Majoriti penalti iaitu Seksyen 35,¹⁹ 36²⁰ (kali kedua atau kemudiannya), 37,²¹ 39,²² 40,²³ 124-129,²⁴ EUKIS 2003 adalah memperuntukkan penalti denda tidak melebihi RM1,000.00 atau penjara tidak melebihi enam bulan.²⁵ Manakala Seksyen

¹⁸ Nukilan tersebut merupakan hasil kefahaman pengkaji mengenai aspek-aspek dalam fiqh munakahat yang telah ditentukan atau mempunyai hukumannya tersendiri dalam Islam.

¹⁹ Seksyen 35, EUKIS 2003 (tidak hadir di hadapan pendaftar dalam masa ditetapkan).

²⁰ Seksyen 36, EUKIS 2003 (pelanggaran terhadap Seksyen 32).

²¹ Seksyen 37, EUKIS 2003 (gangguan terhadap perkahwinan).

²² Seksyen 39, EUKIS 2003 (akad nikah perkahwinan yang tidak dibenarkan).

²³ Seksyen 40, EUKIS 2003 (kesalahan-kesalahan berhubung dengan akad nikah perkahwinan).

²⁴ Seksyen 124, EUKIS 2003 (poligami tanpa kebenaran mahkamah).

Seksyen 125, EUKIS 2003 (perceraian di luar mahkamah dan tanpa kebenaran mahkamah).

Seksyen 126, EUKIS 2003 (tidak membuat laporan).

Seksyen 127, EUKIS 2003 (meninggal langsung isteri).

Seksyen 128, EUKIS 2003 (menganiaya isteri atau suami).

Seksyen 129, EUKIS 2003 (tidak memberi keadilan sewajarnya kepada isteri).

²⁵ Peruntukan penalti ke atas seksyen-seksyen tersebut adalah berat sehingga mencapai maksimum RM1,000.00 atau penjara enam bulan memandangkan ia berisiko dan memberi kesan yang mudarat kepada pasangan dan pihak yang terbabit. Contohnya kesalahan di bawah Seksyen 124, EUKIS 2003 direkodkan berkenaan dengan poligami tanpa kebenaran mahkamah di luar negara. Ia melibatkan selain hubungan suami dan isteri ketika dalam perkahwinan poligami mahupun setelah perceraian, ia juga melibatkan status pentauliahkan jurunikah sama ada layak atau tidak untuk menikah pasangan terbabit dalam menentukan sah menurut syarak. Oleh sebab itu, penaltinya adalah berat demi menjaga kemaslahatan dan kebaikan semua pihak terutama suami isteri dan anak-anak. YA Masniza@Mohd.

